

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1964 YILI GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu'nun 1964 yılı Genel Kurul toplantısı 3 Mayıs 1964 Pazar günü saat 9,30'da Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki Kurum merkezinde yapıldı.

Saat 9,30'da Kurum üyeleri kurumun kurucusu Atatürk'ün Anıt-Kabrinin ziyaret ederek bir çelenk koydular ve saygı duruşunda bulundular. Anıt-Kabrin şeref defterine Kurum Başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun yazdığı aşağıdaki yazı üyelerce imzalandı :

"Sevgili Atatürk ;

Huzuruna sana ve ülkülerine inancımızı tazelemeye geldik."

Atatürk'den sonra Devrim şehitlerinin de mezarları ziyaret edilerek bir çelenk kondu.

Saat 10,30'da Kurum merkezine dönüldü. Başkan Genel Kurul'un birinci oturumunu aşağıdaki söylevle açtı :

Arkadaşlar ;

Yoklama yapılmıştır. Çoğunluğumuz vardır. Oturumu açıyorum.

Muhterem Arkadaşlarım ;

Yönetim kurulunuz olarak, bir yıllık çalışma süremizi arkada bırakmış ve huzurunuzda çıkmış bulunuyoruz.

İlk önce, pek yakında kaybettiğimiz değerli üyemiz Faik Reşit Unat'ın hâtırası için, sizleri 1 dakika saygı duruşuna dâvet ediyorum.

Öğleden sonraki Genel Kurulumuzda geçen yılın çalışma raporlarını Sayın Genel Müdürümüz Uluğ İğdemir'den dinliyeceğiz.

Kurumumuzun iki yıldır muntazam devam eden yıllık konferanslarını, 1964 yılından beri her ayın ilk Salı günleri yapılan Kurum aylık toplantılarını, Kollarımızın faaliyetleri ve yayımlarımız yanında faydalı çalışmalarımız olarak kaydedilmelidir.

Kurumumuzun Bina yapımı hızla ilerlemektedir. Evimizin karkas kısmı bu ayın 15 inde mukavele gereğince bitmiş olacaktır. Bu yeni yıl programımızda duvarlar, alüminyum doğramalar ve bir kısım sıhhi tesisler tamamlanmış olacaktır ümidindeyiz. Türkiye İş Bankası binamız için 50.000 lira yardımda bulunmuştur. Bu münasebetle İş Bankası Genel Müdürlüğüne huzurunuzda teşekkürlerimizi sunmak isterim.

Sayın Arkadaşlarım ;

Geçen yılki Genel Kurulumuzun seçtiği Şeref üyelerimizle aslı ve muhabir üyelerimizin Beratlarını bir az sonra sunacağız. Beratlarını almak için davetimize icabet eden Şeref üyelerimizden Sayın Yüksek Mühendis Ragıp Devres ve Sayın eşleri Selma Devres şu anda aramızda bulunuyorlar. Diğer Şeref üyemiz Budapeşte Üniversitesi Profesörlerinden Sayın Fekete Lajos'un Beratı Budapeşte Elçiliğimiz eliyle kendisine sunulacaktır. Merhum Osman Nuri Ergin'in de beratı ailesine verilecektir.

Aslı üyeliğe seçilen Sayın Prof. Dr. Adnan Erzi ile muhabir üyeliğe seçilen Sayın Prof. Şerafettin Turan da şu anda aramızda bulunmaktadır.

Kurumun üye seçim yönetmeliği gereğince, aslı üyemiz Sayın Adnan Erzi hakkında Sayın Ord. Prof. Enver Ziya Karal bir "takdim" yapacaktır. Erzi'nin "Türkiye'de Bibliyografya meseleleri" hakkındaki konuşması bunu takip edecektir.

Muhterem Arkadaşlarım ;

Sözlerimi bitirmeden önce samimi kabul edeceğinizi umduğum bir dileği sizlere bildirmek istiyorum :

Düşünen ve duyan insan, ölümünden sonra değil, hayatında da sevgi, dostluk ve anlayış havası ile sarılmasını arzular. Hayat ve kariyerlerinin muayyen bir devresini idrak etmiş olan üyelerimizin - batıdaki örnek ilim kurullarında yapıldığı gibi - daha uzun yıllar dilediğimiz hayatlarında sahaları ile ilgili toplantı düşünülmesi ve düzenlenmesi ne güzel ve insanî bir geleneğimiz olacaktır.

Muhterem Arkadalarım ;

Yönetim Kurulumuz üyeleri Sayın Arkadaşlarım ve şahsım adına sizleri derin sevgi ve saygılarla selâmlıyor, sözü Sayın Enver Ziya Karal'a bırakıyorum.

Ord. Prof. Enver Ziya Karal aslı üyeliğe seçilmiş olan Prof. Adnan Erzi'nin öğrenim ve öğretim hayatıyla eserlerini tanıtan bir konuşma yaptıktan ve kendisini takdim ettikten sonra Prof. Adnan Erzi'ye söz verildi. Dr. Adnan Erzi "Türkiye'de Bibliyografya Meseleleri" konusunda 20 dakikalık bir konferans verdi ve üyelik andını imzaladı.

Daha sonra Başkan üye beratlarının Kurucu Üyelerimizden Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarafından verilmesini önerdi ve şeref üyelerinden Selma ve Ragıp Devres'lere dönerek :

"Kurucusu Mustafa Kemal Atatürk olan Türk Tarih Kurumu'nun amaçlarına hizmetinizi takdir eden Kurum, geçen yıl size şeref üyeliği pâyesini tevcih etmişti. Şu anda, Sayın Devres, size Kurumun şeref üyeliğini tescil eden Beratımızı tebriklerimiz ve en iyi mutluluk dileklerimizle sunuyoruz".

Dediler. Kurumun yeni şeref üyeleri Sayın Selma ve Ragıp Devres'e Ord. Prof. Uzunçarşılı Beratlarını üyelerin alkışları arasında verdiler.

Daha sonra aslı üyeliğe seçilen Prof. Dr. Adnan Erzi ile muhabir üyeliğe seçilen Prof. Dr. Şerafettin Turan'a da aynı törenle Beratları alkışlarla verildi.

Geçen yılki toplantıda bulunmadığı için Beratını alamamış olan eski aslı üyelerden Ord. Prof. Hâmit Ongunsu'nun da Beratı bu vesile ile törenle verildi.

Başkan gündem gereğince Genel Kurulun öğleden sonra toplantılarına devam edeceğini söyledi. Ancak vakit erken, gündemin öğleden sonraki maddeleri de yüklü

bulduğundan 15 dakikalık bir aradan sonra oturuma devam edilmesi üyelere arzu edildi. Oya kondu ve saat bire kadar oturuma devam edilmesi uygun görüldü.

15 dakika sonra Başkan toplantının ikinci oturumunu açtı. Çoğunluk olduğundan Genel Kurulu idare etmek üzere bir başkan, bir ikinci başkan ve iki sekreter seçilmesini istedi. Başkanlığa Ord. Prof. Enver Ziya Karal, ikinci başkanlığa Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, sekreterliklere de Prof. Dr. Bahadır Alkım ve Prof. Dr. Adnan Erzi seçildiler.

Başkan Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Başkanlık yerine geçerek gündeme devam edileceğini söyledi. Genel Müdür Uluğ İğdemir Yönetim ve Basımevi Yönetim Kurullarının 1963 yılı çalışma raporlarıyla, Denetleme Kurulu'nun raporlarını okudu. Başkan raporlar hakkında söz isteyenlere söz verdi. İlk sözü Prof. Dr. Bahadır Alkım aldı. Yönetim Kurulları'nın başarılı çalışmalarını övdükten sonra, Londra'da toplanan Milletlerarası XII. Assiriyojoloji Kongresi hakkında kendisinin de Kurum'a ayrıntılı bir rapor verdiğini, bu rapordan bahsedilmediğini söyledi. Genel Müdür buna cevap vererek kongre hakkında etraflı bilgi veren bu raporun Belleten'de yayınlanacağını söyledi.

Rapor hakkında başka söz isteyen olmadığından başkan oya koydu, raporlar oybirliği ile kabul edilerek Yönetim, Basımevi Yönetim ve Denetleme Kurulları aklандılar.

Gündemin 4 üncü maddesine geçilerek 1964 bütçe tasarısını incelemek üzere Bayan Fakihe Öymen, Prof. Dr. Halil Demircioğlu ve Prof. Dr. Hâmit Sadi Selen bütçe komisyonuna seçildiler.

Gündemin 5, 6, 7 ve 8 inci maddeleri gereğince seçimlere başlandı. Bu seçimler sonunda Yönetim Kurulu aslı üyeliğine sırasıyla ve gizli oyla Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Prof. Dr. Âfet İnan, Prof. Dr. Cemal Tükün, Ord. Prof. Dr. Sedat Alp ve Prof. Dr. Halil İnalçık; yedek üyeliklere Prof. Dr. Şinasi Altundağ, Prof. Tayyip Gökbilgin, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal seçildiler.

Denetleme Kurulu üyeliklerine Prof. Dr. Halil Demircioğlu, Dr. Hâmid Koşay ve Bayan Fakihe Öymen, Haysiyet Divanı aslı üyeliklerine Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Ord. Prof. Hâmit Ongunsu, Tahsin Öz, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, yedeklere Ord. Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat, Prof. Dr. Hâmit Sadi Selen,

Kitaplık komisyonuna Dr. Hâmit Koşay, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Adnan Erzi,

Basımevi Yönetim Kurulu aslı üyeliklerine Prof. Dr. Şinasi Altundağ, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Abdülkadir İnan, yedek üyeliklere Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Ord. Prof. Yusuf Hikmet Bayur oybirliği ile seçildiler.

Başkan bütçenin öğleden sonra geleceğini, saat de 13 olduğuna göre gündemin geri kalan maddelerinin öğleden sonra görüşülmesinin uygun olacağını söyledi ve öğleden sonra saat 15'de toplanılmak üzere oturuma son verdi.

Genel Kurulun üçüncü oturumu öğleden sonra saat 15 de Başkan Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın başkanlığında açıldı.

Başkan bütçe komisyonu raporunun geldiğini söyledi. Rapor ve gelir - gider bütçeleri okundu: Raporda Yönetim Kurulunca hazırlanan bütçenin yalnız III. bölümünde bir değişiklik yapıldığı ve Eski Çağ Kolunun kararlarına uyularak kazılar maddesine 20.000 lira eklendiği, buna karşılık baskı ücretlerinden 10.000, Kongre ve Sergilerden 5000, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu giderlerinden de 5000 liranın indirildiği, böylece gelir bütçesinin Yönetim Kurulu tasarısında olduğu gibi 2.438.300, gider bütçesinin de 2.432.831 lira üzerinden bağlandığı bildirilmekte idi. Bütçe bu değişikliklerle oya kondu, oybirliği ile kabul edildi.

Gündemin 10 ve 11 inci maddelerine geçirilerek Yönetim Kurulu ve üye tekliflerinin görüşülmesine başlandı ve şunlara karar verildi:

1 — 20 yıl Kurum hizmetinde bulunmuş ve Kurumun barem cetveline göre yükselme tavanına erişmiş olup artık aylığında bir arttırma yapılması mümkün olmayan Kurum memurlarına her üç yılda bir, bir aylık tutarında kıdem ikramiyesi verilmesi.

2 — Kurum memurlarına Kurum'dan ayrıldıkları zaman beher hizmet yılı için aldıkları en son aylık tutarında emeklilik tazminatı verilmekte idi. Kurum mensuplarının kendi aylıklarından % 5 kesilmek, Kurum'dan da % 5 verilmek suretiyle Anadolu Sigorta Şirketine topluca sigorta ettirilmeleri üzerine sigortaca temin edilen miktar evvelce verilen miktarın yüzde altmışını karşılamakta olduğundan geri kalan yüzde kırkının da Kurumca ödenmesi uygun olacağı dört kişilik bir komisyonca kabul edilmiş ve yönetim Kurulunca uygun görülmüştür. Önümüzdeki Eylül ayından başlamak üzere Sosyal Sigortalar Kanunu yürürlüğe gireceğinden Kurum memurlarının bu tarihe kadar olan emeklilik haklarının komisyonca önerilen esaslar içinde tasfiye edilmesi.

3 — Kitaplık komisyonunca hazırlanıp Yönetim Kurulunca uygun görülen kitaplık yönetmenliğinin —üyelere en çok verilecek kitap sayısının ondan on beşe çıkarılması suretiyle ve aşağıdaki şekilde kabulü.

4 — 29 Ağustos 1964 de Holânda'da toplanacak olan Altaistik konferansına Kurum adına Ord. Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat'ın katılması.

5 — 70 yaşını bitirmiş olan Kurum üyeleri hakkında kutlama törenleri hazırlanması ve armağanlar çıkarılması için Prof. Adnan Erzi tarafından yapılan öneri okundu, Kollardan gelecek tekliflere göre gereğini yapmak üzere Yönetim Kurulu'na yetki verilmesi.

6 — Rahmetli Prof. Necati Lugal hakkında bir armağan kitap çıkarılması hususunda Yeni Çağ Kolunun aldığı kararın uygulanması için Yönetim Kurulu'na yetki verilmesi

7 — Fundamenta İstişare Kurulu'na Prof. Fuat Köprülü'nün de katılması.

8 — Eski metinlerin yayınlanması hakkında Yeni Çağ Kolunca kurulan komisyona Prof. Osman Turan'ın da katılması.

9 — Hastalıklarından dolayı Genel Kurula katılmayan Prof. Fuat Köprülü, Prof. Cavit Baysun ve Prof. Aydın Sayılı'ya Genel Kurul'un sağlık dileklerinin telgrafla bildirilmesi.

Gündemde görülecek başka bir madde kalmadığından saat 18'de Başkan Genel Kurul toplantılarına son verdi.

Türk Tarih Kurumu üyeleri Anıtkabir'de.

Türk Tarih Kurumu üyelerinin bir arada çekilmiş resimleri.

TÜRK TARİH KURUMU KİTAPLIĞI YÖNETMELİĞİ

Madde 1 — Türk Tarih Kurumu Kitaplığından aşağıdaki ilkeler dışında eser dışarı çıkarılamaz.

- a) Yalnız kendileri tarafından kullanılmak şartıyla Kurum üyelerine en çok üç ay için 15 taneye değin kitap verilebilir. Başkası tarafından istenmemişse bu süre iki kez yenilenebilir. Dergiler için müddet 15 gündür ve yenilenemez.
- b) Fakültelerin yazılı istekleri olursa fakülte kitaplıklarına müdürünün sorumluluğu altında en çok bir ay için kitap verilebilir.
- c) Fakülteler dışındaki kurullara bilimsel inceleme için 15 gün süre ile kitap verilebilir.
- d) Kurum için bilimsel incelemede bulunanlara veya çeviri yapanlara yalnız kendileri tarafından kullanılmak üzere (a) fıkrasındaki şartlar içinde ve makbuzu Kurum Genel Müdürü tarafından parafe edilmek suretiyle kitap verilebilir.
- e) Kurum memurlarından bilimsel inceleme yapanlara, yalnız kendileri tarafından kullanılmak kaydıyla (a) fıkrasındaki şartlar içinde ve makbuzu Kurum Genel Müdürü tarafından parafe edilmek suretiyle kitap verilebilir.
- f) Geziye çıkanlar kitapları Kitaplığa geri vermek zorundadırlar.

Madde 2 — Yazmalarla, içinde tablo, gravür gibi resimler bulunan kitaplar veya bulunması güç değerli eserler hiçbir suretle Kitaplık dışına çıkarılamaz. Eğer bu eserlerin fotokopileri varsa, bunlar birinci maddedeki şartlara göre verilebilir.

Madde 3 — Türkçeye çevrilmiş olup da yayınlanmamış eserlerden yalnız bir nüsha olanlar yazmalar gibi dışarı verilemez. Birkaç nüsha olanlar birinci maddedeki şartlara göre ödünç verilebilir.

Madde 4 — Kurum adına çeviri yapılmak veya fotokopileri çektilmek amacı dışında gazete, sözlük ve ansiklopediler hiçbir suretle Kitaplık dışına çıkarılamaz.

Madde 5 — Yukarıdaki şartlara uymayanlara başka kitap verilmez ve durum kitaplık komisyonuna bildirilir.

TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULU'NUN 1963 ÇALIŞMA YILI RAPORU

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,

Yönetim Kurulunuzun 1963 çalışma yılı raporunu yüksek katınıza sunuyoruz.

B Ü T Ç E D U R U M U

Kurumumuzun 1963 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir :

A. G E L İ R L E R

Bölüm	Gelirin çeşidi	Bütçeye konan		Tahsil olunan	
		Lira	Krş.	Lira	Krş.
I	Kurum arttırmından	360.346	—	860.346	—
II	Hükümet yardımı	200.000	—	200.000	—
III	Atatürk tesisi geliri	950.000	—	981.665	04
IV	Üye aidatı	300	—	430	—
V	Yayın gelirleri	80.000	—	105.161	—
VI	Basımevi geliri	356.000	—	356.132	67
VII	Türlü gelirler	32.500	—	33.804	56
	TOPLAM	1.979.146	—	2.537.539	27

B. G İ D E R L E R

Bölüm	Giderlerin çeşidi	Bütçeye konan		Harcanan	
		Lira	Krş.	Lira	Krş.
I	Görevli giderleri	390.145	—	371.803	18
II	İdarî giderler	28.000	—	35.251	39
III	Bilimsel giderler	510.000	—	430.931	05
IV	Yatırımlar ve yatırımla ilgili giderler	891.000	—	1.437.426	51
V	Yayın zararları	160.001	—	144.371	32
	TOPLAM	1.979.146	—	2.419.783	45

Bu tablolarda görüldüğü üzere Kurumumuzun 1963 yılı gelirleri bütçeye konmuş olandan 558.393 lira 27 kuruş fazladır. Bu fazlalığın 500.000 lirası bina için Türkiye İş Bankasından alınan borçtan, geri kalan 58.393 lirası da Atatürk tesisi, yayın gelirleri, türlü gelirler ve üye aidatı bölümlerinden sağlanmıştır.

1963 yılı giderlerimiz ise bütçeye konmuş olandan 440.637 lira 45 kuruş fazladır. Bu fazlalığın tümü bina yapımına harcanmıştır. Gerçek gelirlerimizle gerçek giderlerimiz arasında görülen 117.755 lira 82 kuruş gelir fazlası Kurum arttırımına alınmıştır.

Kurumumuzun 1963 yılı sonundaki malî durumunu gösteren bilanço bu raporumuzun sonuna eklenmiştir.

Bu bilançonun pasifinde Türkiye İş Bankasına 2.093.635 lira olarak görünen borcun 500.000 lirası Kurumumuzun bina için aldığı borçtur. Geri kalan bir buçuk milyon küsur lira da Basımevinin cilt ve kılış atelyelerinin kuruluşunda İş Bankasından almış olduğu borcun bakiyesidir. Bu borç Basımevinin hükmî şahsiyeti olmaması ve gösterilen karşılıkların Kurum malı bulunması dolayısıyla Kurumumuz adına tescil edilmiş bulunmaktadır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır :

1. CEVDET PAŞA : *Tezakir*, 21 - 39.
2. İSMAIL SOYSAL : *Fransız İhtilâli ve Türk-Fransız Diploması Münasebetleri*.
3. YUSUF HİKMET BAYUR : *Türk İnkilâbı Tarihi* I. cilt I. kısım (2. baskı).
4. YUSUF HİKMET BAYUR : *Türk İnkilâbı Tarihi* I. cilt 2. kısım (2. baskı).
5. ARIF MÜFİD MANSEL : *Ege ve Yunan Tarihi* (2. baskı).
6. Belleten sayı : 106 - 109.

Şu eserlerin baskısı bitmek üzeredir :

1. ABU BAKR-İ TİHRÂNİ : *Kitab-ı Diyârbakriyya* 2. cüz.
2. PAUL MORAUX : *Rumca Yazmalar Kataloğu*.

Bu yıl şu eserlerin basımına başlanmıştır :

1. CEVDET PAŞA : *Tezakir* 40.
2. SETON LLOYD VE STORM RICE : *Alanya*.
3. HÂMİT ZÜBEYR KOŞAY : *Alacahöyük kazısı 1940 - 1948 raporu*.
4. G. E. BEAN : *Side Kitâbeleri*.
5. *Edirne Armağanı*.
6. REŞİT RAHMETİ ARAT : *Eski Türk Şiiri*.
7. İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI : *Osmanlı Tarihi* II. cilt (2. baskı).
8. *Atatürk Yıllık Konferansları*.
9. *Belgeler*. (Yıllık Belgeler Dergisi).
10. *VI. Türk Tarih Kongresi*.
11. İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI : *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*.
12. *Ziya Gökalp'in Mektupları*.
13. JALE İNAN : *Antalya Bölgesi Roma Devri Portreleri*.

Bunlardan başka şu eserlerin basılmasına karar verilmiştir :

1. Rahmetli Mazhar Müfit Kansu'nun "Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber" adlı hâtıraları.
2. SEMRA ÖGEL : *Anadolu Selçuklularının Taş Tezyinatı*.
3. E. BOSCH : *İlk Çağda Ankara tarihi için kaynaklar*.
4. BERNARD LEWIS : *Yeni Türkiye'nin doğuşu*.
5. AFET İNAN : *Atatürk'ün el yazıları ile çalışmaları üzerine*.

MİLLETLERARASI KONGRELER

1963 yılı içinde Avrupa'da toplanan Milletlerarası iki kongreye katılmış bulunuyoruz.

XII. Asiriyoloji Kongresi :

1 - 4 Temmuz 1963 de Londra'da toplanan Milletlerarası XII. Asiriyoloji kongresine Genel Kurulumuzca verilen karar gereğince üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç ve Prof. Dr. Bahadır Alkım katılmışlardır. Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün bu kongre hakkında Kurumumuza verdiği rapordan anlaşıldığına göre, Kurumumuzca yapılmakta olan Kültepe ve Altintepe kazılarının sonuçları kongreye katılanlarca büyük ilgi görmüştür. Prof. Tahsin Özgüç Altintepe kazıları hakkında, Prof. Baha-

dır Alkım Tilmen Höyük kazıları hakkında, başka bir davetle Lonra'da bulunmakta olan Prof. Nimet Özgüç de "*Kültepe'de Asur Kolonileri devrinde Harb Tanrıları*" konusunda birer tebliğ sunmuşlardır. Prof. Tahsin Özgüç 4 Temmuz Perşembe günü kongrenin son oturumuna başkanlık etmiştir.

VIII. Klâsik Arkeoloji Kongresi :

3 - 13 Eylül 1963'de Paris'te toplanan Milletlerarası VIII. Klâsik Arkeoloji Kongresine Kurumumuz adına üyelerimizden Kongrenin Şeref Komitesi üyesi ve Anadolu Seksiyonu Başkanı Ord. Prof. Dr. Arif Müfit Mansel'le üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal katılmışlardır. Anadolu seksiyonunda yapılan ve Frig sanatına ait olan iki ana bildiriden birisini Prof. Ekrem Akurgal "*Frig Problemleri*" konusunda yapmış ve büyük bir ilgi görmüştür.

KONFERANSLAR

Kurumumuz bu yıl da yıllık konferanslarının II. serisini düzenlemiştir. Rahmetli Başkanlarımızdan Ord. Prof. Yusuf Akçura, Ord. Prof. Şemseddin Günaltay ve Tevfik Bıyıklıoğlu'nun anılarına atanan bu konferanslara 3 Ocak 1964 günü başlamıştır. Onbeş günde bir cuma günleri saat 17,30'da Kurum merkezinde verilecek olan konferansların sayısı 11 olup son konferans 19 Haziran 1964 cuma günü verilecektir. Konferansların listesi 109 sayılı Belleten'de yayınlanmıştır.

Bundan başka Kurumumuz zaman zaman Ankara'yı ziyaret eden yabancı bilim adamlarına da konferanslar verdirmektedir. Bu arada 16 Mayıs 1963'de Selânik Üniversitesi Profesörlerinden Dr. G. Bakalakis "*Makedonya bölgesi arkaik eserleri*" konusunda, 19 Kasım 1963'de Brüksel ve Gand Üniversiteleri Profesörlerinden ve Brüksel İslâm Araştırmaları Merkezi Direktörü tanınmış İslâm tarihçisi Dr. Armand Abel "*Basra'da İhvan-üs Safa Muamması ve bunun X. yüzyılda Halifeler Devletinin Sosyal Tarihi bakımından Mânası*" konusunda, 17 Aralık 1963'de Londra Üniversitesi Profesörlerinden Dr. Bernard Lewis "*İslâm Ansiklopedisinin yeni neşri*" konusunda, 10 Ocak 1964'de Macar İlimler Akademisi uzmanlarından Gerö Gyözö "*Macaristandaki Türk Eserleri*" konusunda, 13 Mart 1964'de Chicago Üniversitesi Profesörlerinden Dr. Braidwood ile İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden Dr. Halet Çambel "*1963'de Güney-Doğu Anadolu'da yapılan Tarih öncesi Araştırmaları*" konusunda, 17 Mart 1964'de Londra Üniversitesi Warburg Enstitüsü kütüphane müdürü Dr. Otto Kurz "*Osmanlı Sanatının Rönesans Devri Avrupa Sanatına Tesiri*" konusunda birer konferans vermişlerdir. Bu konferanslar Belletenimizde yayınlanacaktır.

GENEL KURUL TOPLANTISI MÜNASEBETİYLE VERİLEN KONFERANS

Her yıl Genel Kurul toplantısı vesilesiyle verilmesi gereken bilimsel konferansı bu yıl üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Arif Müfit Mansel "*Pamphilia Şehirleri Surları ve Şehir Plânları*" konusunda projeksiyonlu olarak vermiş ve konferans büyük bir ilgi ile izlenmiştir.

AYLIK TOPLANTILAR

Kurumumuzun Ankara'da bulunan üyeleri ayda bir defa Kurum merkezinde toplanarak çeşitli konular üzerinde görüşmeler yapılmasını, bu arada üyelerimizin bilimsel çalışmaları hakkında birbirine bilgi vermelerini istemeleri üzerine Başkanlıkça 26 Aralık 1963'de üyelerimize birer mektup gönderilmiş ve her ayın ilk salı günü saat 17,30'da Kurum toplantı salonunda bu çeşit toplantılar yapılacağı duyurulmuştur. İlk toplantı 7 Ocak 1964'de yapılmıştır. Toplantılara önceden düzenlenmiş birer gündemle devam edilmesi kararlaştırılmıştır. İstanbul'daki arkadaşlarımızın da kendi aralarında bu gibi toplantılar düzenlemelerini dileriz.

EDİRNE SEMİNERİ

Edirne'nin 600 üncü fetih yıl dönümü münasebetiyle Kurumumuz 9-12 Eylül 1963 tarihleri arasında Edirne'de bir seminer düzenlemiştir. Edirne'nin eski ve yeni tarihini çeşitli yönlerden inceleyen ve 12 konferanstan ibaret bulunan bu seminer Edirneli aydınlar tarafından büyük bir ilgi ile izlenmiştir (Bakınız Belleten 108 s. 719).

İLMİ ARAŞTIRMALARA YARDIM

Bu yıl da Genel Kurul kararlarına uyularak üyelerimizden beş kişiye 10.000 lira tutarında ilmi araştırma yardımı yapılmıştır. İlmî araştırmalar için Genel Kurulca yeni bir yönetmelik kabul edilmiş olduğundan bundan sonraki yardımlar bu yönetmelik gereğince yapılacaktır.

KIBRIS TARİHİ ÜZERİNDE ÇALIŞMALAR

Genel Kurulumuzun 1959 toplantısında yazılması kararlaştırılmış olan "Türk Tarihi içinde Kıbrıs" adlı eser üzerindeki çalışmalar devam etmektedir. Bu yıl içinde Kıbrıs'ın Eski Çağ tarihi üzerinde araştırmalar yapmak üzere üyelerimizden Prof. Dr. Afif Erzen'le, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Eski Çağ Tarihi Profesörü Füzûzan Kınal Kıbrıs'a gönderilmişlerdir. Kıbrıs tarihi üzerindeki çalışmaları özetleyen bir haber 109 sayılı Belletende yayınlanmıştır.

KURUM BİNASI

Geçen yılki raporumuzda yapımına başlanacağını haber verdiğimiz Kurum binasının toprak kazılarına Mayıs 1963 ayı başında başlanmış ve 22 Haziran 1963 Cuma günü Millî Eğitim ve İçişleri bakanlarının huzuriyle temel atma töreni yapılmıştır. Masraf artı kâr esası üzerine ve yarı emanet usulüyle başlanan ve program gereğince 1963 yılı içinde karkas kısmının bitmesi gereken binamızın temelde su çıkması ve yağmurlu havaların uzun sürmesi yüzünden son katı bitirilememiştir. 1964 yılı nisanında tekrar işe başlanarak 1-1,5 ay içinde karkas kısmı bitirilerek çatı kapatılacak ve 1964 yılında duvarlar, doğramalar, çatının bakır kaplaması ve bir kısım sıhhi tesisat ihale edilecektir. 1964 programının yaklaşık olarak bir milyon lira ile tamamlanacağı hesaplanmıştır.

YENİ ÜYELER

Bildiğiniz gibi geçen yılki Genel Kurulumuz biri asıl, dördü şeref ve biri de muhabir olmak üzere altı değerli arkadaşımızı Kurum üyeliğine seçmiş bulunmaktadır. Beratları bu Genel Kurulumuzda törenle verilecek olan yeni üyelerimizden Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Profesörü Dr. Adnan Erzi asıl üyeliğe, Budapeşte Üniversitesi Profesörlerinden Fekete Lajos, Yüksek Mühendis Rağıp Devres ve Bayan Selma Devres ile rahmetli Osman Nuri Ergin Şeref üyeliğine, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Profesörlerinden Şerafettin Turan muhabir üyeliğe seçilmişlerdir. Aramıza katılmalarından büyük kıvanç duyduğumuz bu değerli arkadaşlarımızı saygı ve sevgi ile selâmlarız.

KOL ÇALIŞMALARI

Kollar yönetmelik gereğince toplantılarını yapmışlar ve gerek Yönetim Kurulundan gönderilen, gerekse üyeler tarafından önerilen konuları inceleyerek kararlara bağlamışlardır.

UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONUNDA ÇALIŞMALARIMIZ

UNESCO Türkiye Millî Komisyonunda Kurumumuzu temsil eden Asbaşkanımız Prof. Dr. Afet İnan'ın 1963 yılı çalışmaları hakkında bize verdiği raporda şunlar bulunmaktadır :

UNESCO Genel Merkezi 1963'de Atatürk'ün 25 inci ölüm yıldönümünü dünya ölçüsünde anıya karar verdiğinden Türkiye Millî Komisyonu'nun bu konudaki çalışmalarına temsilcimiz de katılmış ve Atatürk'ün çeşitli demeçlerinden derlenen eserin hazırlanmasına yardım etmiştir. Ayrıca dış ülkelerde yayınlanmak üzere makale hazırlamıştır.

Genel Kurulca tekrar Yönetim Kuruluna seçilmiş olan arkadaşımız, Millî Komisyon'un Diyarbakır - Gaziantep haftasına katılarak her iki şehirde birer konferans verdiği gibi, bu merkezlerde Kız Enstitüsü Öğretmenleri ve kadın teşekküllerini birer "Halk Sanatları Müzesi" kurmaya teşvik etmiş ve bu fikir gerçekleştirmiştir. Temsilcimiz UNESCO'ca yıldönümleri anılacak Türk büyüklerini tesbit amacıyla kurulan özel komisyona başkanlık etmekte ve Millî Komisyon'un Kurumumuzla işbirliği yapmasını sağlamaktadır.

BAŞBAKANI ZİYARET

27 Nisan 1963 Cumartesi günü Yönetim Kurulunuzu temsil eden bir heyet Sayın Başbakanı makamında ziyaret etmiş ve Kurumumuzun çalışmaları hakkında kendilerine bilgi vererek bazı dileklerde bulunmuştur. Bu arada Atatürk'ün kitaplarıyla çalışmalarına ait belgelerin Anıt Kabir'de özel bir bölümde teşhir edilmesi ve bir Atatürk arşivi kurulması hususundaki önerimizi Sayın Başbakan tasvip buyurmuşlar ve gereken emirleri vermişlerdir. Birinci Büyük Millet Meclisi müzesinde bulunan Atatürk'e ait bir kısım belgeler Asbaşkanımız Prof. Afet İnan ve Genel Müdürümüz Uluğ İğdemir'in de katıldıkları özel bir komisyon tarafından gözden geçirilerek tasnifi yapılmıştır.

Ayrıca eski eserlerin korunması için Başbakanımızın imzasıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bütün illere gönderilmiş olan genelgenin Kurumumuzca bastırılıp dağıtılmasına Sayın Başbakan müsaade ettiğinden bu genelge çok miktarda ve büyük boyda bastırılarak okullara, Müzelere, ve Halkevlerine gönderilmiştir.

KİTAPLIK

Kurum kitaplığının 1963 yılı içindeki çalışma ve gelişmeleri şöyledir :

Yıl içinde 299'u satın alınmak, 773'ü armağan ve değiştirme yoluyla kitaplığı-mıza 1072 cilt kitap girmiş, bunların kayıtları ve fişleri tamamlanarak okuyucuların faydalanmasına sunulmuştur.

Yine yıl içinde 230 u satın alınmak, 747'si armağan ve değiştirme yoluyla 977 süreli yayın ve 2507 günlük gazete gelmiştir.

Ayrıca 13 mikrofilm, 4 fotokopi, bir yazma eser satın alınmış, armağan yoluyla 4 harita gelmiştir.

Üyelerimizden Rahmetli Osman Ferit Sağlam ve Tevfik Bıyıkhoğlu'nun bağışladıkları dergi ve gazetelerin kayıtları yapılarak yerlerine konmuştur.

Rahmetli Zeki Oral'dan satın aldığımız 711 parça Anadolunun Türk - İslâm devri kitâbe estampajlarının fişleri yazılmış ve tasnifleri yapılmıştır.

Üyelerimizden Sayın Faik Reşit Unat'ın kitaplığımıza bağışladıkları çeşitli dillerde 465 tane atlas, harita, kronoloji ve el kitabının konulara göre tasnifi yapılmış, fişlerinin yazılmasına başlanmıştır.

Rahmetli Başkanlarımızdan Şemseddin Günaltay'ın varisleri tarafından Kurumumuza bağışlanmış olan 30 sandık içindeki kitapları İstanbul'dan Ankara'ya taşınmış ve tasnifleri yapılmak üzere kitaplığımıza konmuştur.

Dış ülkelerdeki, Üniversite, Akademi ve bilimsel Kurumlarla yapmakta olduğumuz kitap değiştirme işi gittikçe genişlemektedir. Şimdi 171 Kurumla değiştirme yapmaktayız.

Yıl içinde 668 kitap ve 88 dergi ciltlenmiştir.

Kitaplık Komisyonu gerektiğçe toplanarak kitaplığımızın çeşitli sorunlarını karara bağlamış, alınacak kitapları seçmiş ve Genel Kurulun onayına sunulan yeni yönetmeliği hazırlamıştır.

1963 yılı sonunda kitaplığımızdaki kitapların toplamı, süreli yayınlarla mikro-film ve fotokopiler dışında 43.309'a yükselmiştir.

K A Z I L A R

Bu yıl da Eski Çağ Kolunun verdiği kararlara uyularak Trakya ve Marmara bölgesinde Tarihöncesi araştırmaları yapıldığı gibi, Alaca Höyük, Kültepe, Altın-tepe, Konya Karahöyüğü, Side, Tilmen, Toprakkale, Karatepe ve Çandarlı kazılarında da devam edilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı bu yıl da kazılarımıza para ve uzman yardımı yapmıştır. Bakanlığın bu verimli işbirliğine karşı en içten teşekkürlerimizi sunmayı bir ödev sayarız.

Yapılan kazılar ve araştırmalar hakkında kazı direktörlüğünden aldığımız kısa raporları olduğu gibi sunuyoruz :

1 — *Marmara ve Trakya Bölgesi Tarihöncesi Araştırmaları :*

Türk Tarih Kurumu adına 1963 yılı yaz mevsiminde Marmara ve Trakya bölgesindeki istikşaf ve sondajlarımız Tuzla, Malkara ve Keşan dolaylarında olmuştur. Tuzla civarında, Fikirtepe ve Pendik kalkolitik devir kültür malzemesine benzerliği tahmin edilen, bazı keramik parçalarının bir okulun temel kazısında meydana çıkarıldığını Topkapı Müzesi Direktörü Sayın Hayrullah Örs tarafımıza şifahen bildirmiştir. Biz bu buluntu haberinden önce Tuzla İçmeleri ile Kurt fabrikası durağı arasında sahilde, denize yakın bir mevkide tipik bir höyük görünüşünde olan tepelikte ufak bir sondaj yaptık. Takriben 20 metre çapında olan bu tepeliğin kıyı kesitinde ocak kalıntılarını (kül, kömür) tesbit ettik. Höyüğün düzeyinde ve bu sondaj kesitinde işaretleyici herhangi bir keramik parçası elimize geçmemiş olmakla beraber burada ve haber verilen mevkide bir araştırma yapılmasını öngörmekteyiz. Trakya'da, Tekirdağ yönünden Malkara ve Keşan dolaylarında istikşafalarda bulunduk. Keşan ovasında (yeni muhacir köyü) yakınında bazı yassı Tümülüsler (Höyük?) tesbit ettik. Küçük Çekmece civarında Yarımburgaz mağarasındaki kazıya, ilgili makamlardan araştırma müsaadesi beklediğimiz için, 1963 mevsiminde başlıyamadık.

Yarımburgaz mağarasında Türk Tarih Kurumu adına araştırma izni M.E. Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünden gelen 12 Kasım 1963 ve 471-3971 sayılı yazı ile bildirilmiş olduğundan 1959 yılındanberi yapmağı istediğimiz sistemli araştırmaya 1964 yaz mevsiminde başlıyacağımızı kuvvetle umuyoruz. Bu arada Silivri'nin Kanallı köprü höyüğünde de 1963 yılında başlamaya muvaffak olamadığımız araştırmaya ve imkân olduğu takdirde Tuzla sondajına 1964 mevsiminde teşebbüs etmek arzusundayız.

1963 yılı istikşaflarının en önemli bir sonucu, Türkiye Trakyasında 1959 yılındanberi üzerinde durduğumuz megalit anıtlardan Dolmenleri, Edirne ilinin Lala Paşa ilçesinde Büyünlü Köyü dolaylarında tesbite muvaffak oluşumuzdur. Bu Lala Paşa-Büyünlü Dolmenleri hakkında ilk notu Belleten'de fotoğraflariyle yayınlamış olduğum için burada fazla açıklamada bulunmıyacağım. (Bk. ř. A. Kansu, Edirne'nin Lala Paşa - Büyünlü Dolmenleri Hakkında İlk Not = Note Preliminaire sur les Dolmen de Lalapařa - Büyünlü á Edirne, Belleten, cilt XXVII. Sayı 107. S : 491 - 494 + 495-497 Ankara, 1963). Arkeolojik olduğu kadar turistik değer ve önemi de aşıkâr bulunan bu Dolmenlerde ve civarlarında sondajlar yapılmasını da gerekli görmekteyiz.

Türk Tarih Kurumu adına 1959'dan beri yapmakta olduğumuz Marmara bölgesi ve Trakya'daki istikşaf ve sondajlarımıza ait 1959-1962 çalışma mevsimlerini kapsayan raporu da belgeleriyle birlikte yayınlamış bulunuyoruz. Bakınız : şevket Aziz Kansu, Marmara Bölgesi ve Trakya'da Prehistorik İşkân Tarihi bakımından Araştırmalar (1959-1962) Recherches sur le peuplement Préhistorique dans la région de Marmara et en Thrace Turque (1959-1962) Belleten, cilt XXVII. Sayı 108 S. 657-676 + 677-705. Ankara 1963).

ORD. PROF. DR. şEVKET AZİZ KANSU

2 — *Alaca Höyük 1963 Kazısı :*

T. T. Kurumu ile Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün sağladığı maddî imkânla 1948'de muvakkaten tatil edilen Alaca-Höyük kazısına Dr. Hâmit Z. Koşay idaresinde arkeolog Osman Aksoy ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri foto atölyesi şefi Abdullah Çizge'nin de iştirakiyle tekrar başlanmıştır.

Kazı ortalama 50 işçi ile 12 Eylül — 26 Ekim 1963'e kadar sürmüştür. 1963 de elde edilen başlıca sonuçlar şunlardır :

1 — Sfenks Kuzeyindeki IV. mimarî kat (eski Hitit katı) takriben M.Ö. 1800 de yanmıştır. İçi sıvalı bir evin kilerindeki küp içinde kavruk kumaş bulunmuştur. C 14 tahlili ile bu yangını kesine yakın tarihlendirmek mümkün olacaktır.

2 — Höyük'ün merkezine raslayan yerde Eski Hitit mahallesi geniş ölçüde açılmıştır.

3 — Höyük güneyinde, vaktiyle Makridi'nin sondaj yaptığı yerde yeni Hitit mahallesi açılmış ve burada Hieroglif yazılı mühürler bulunmuştur.

4 — Eski Bronz çağı kiral mezarlarının iskân sahaları ile olan bağları aydınlatılmıştır.

5 — 1963 mevsiminde müzeli olarak envantere kayd olunan eser sayısı 224 dür.

3 — *Kültepe Kazıları :*

Kültepe kazılarında bu yıl da Kurumumuzla Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına, üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığında Prof. Dr. N. Özgüç, Prof. Dr. K. Balkan, Mimar Arkeolog M. Akok, Dr. K. Emre, Fotoğraf S. Öztartan ve mustahzır A. Gök'den kurulu heyet tarafından devam olunmuştur. Kazılara bilgilerini arttırmak, bu sanatı öğrenmek maksadıyla, değişik zamanlarda, 7 arkeoloji öğrencisinin de iştiraki sağlanmıştır.

Kültepe-Kaniş kazılarında bu sene de, büyük merkezin Eski Önasya medeniyetlerindeki önemli mânasına uyacak şekilde, çeşitli arkeoloji ve filoloji vesikaları keşfolunmuştur. Kültepe kazıları, her iki bölümünde de, büyük çapta *Mimari bir hafriyatın* örneğini vermektedir. Bu sene tepedeki çalışmalarımız *Anitta Şehrinde*, yani, Anitta ile çağdaş vesikaları veya doğrudan doğruya bu ilk büyük Anadolu kralına ait yazılı vesikayı veren mimarlık katında teksif olunmuştur. Gerçekten, Kültepe'de bu katın temsil ettiği şehir geniş teşkilâtli ve inşai bünyeleri çok sağlam olan monumental binalarla kaplıdır. Plânlarına ve içlerindeki vesikalara göre, bu binaların özel ikametgâhlara ait olmadığı, sarayların idareye tahsis edilen kısımlarını, kabul salonlarını, depolarını temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bu devrin bu plândaki mimarlık eserleri ve bu tipteki yazılı vesikaları, henüz, diğer şehirlerde ele geçirilmemiştir.

Karum sahasında, Ib ve II. yapı katlarında çalışılmıştır. II. Katda dört yeni arşivde 214 tablet, açılmamış zarf veya zarf parçası bulunmuştur. Arşivlerin sahipleri, bugüne kadar, vesikalarına raslanmamış olan yeni Assurlu tüccarlardır. Hususî odalarda korunmuş olan tabletlerin yanında bulunan ve cazip şekilleri, ayna gibi parlak astarları, boyalı nakışlarıyla dikkati üstünde tophyan vazoların mühim bir kısmı, bu çağda, Anadolu'da üniktir. Her iki katta bulunan idhal eşyasından bazıları, tabletlerin ve silindir mühür baskılarının yardımıyla elde edilen kronolojik neticeleri doğrulayıcı bir mânaya sahibdir. 1963 yılı kazıları da, Kültepe'nin bu çağda

büyük bir sanat merkezi olduğunu, yeniden göstermiştir. Şehrin büyük atölyelerinde imâl edilen madenî eşyanın neveleri, seramikte görülen tekâmülün şaşırtıcı durumu, hayvan biçimli kapların fevkalâde şekilleri, insan biçimindeki tanrı heykelciklerinin üslûbu bu sanat merkezinin belirli bir çağda, yani, ayrı dille konuşan, ayrı ırkları temsil eden iki kavmin bir maksad uğruna birbirleriyle, en sıkı bir şekilde, temasa geçtikleri devirdeki zenginliğini ispat etmektedir. Bu mâna içinde değerlendirilen Kültepe'nin yazılı ve yazısız vesikaları iki müzenin -Ankara Arkeoloji Müzesi ve Kayseri Müzesinin- çok verimli, müşterek bir kaynağıdır.

4 — *Altuntepe kazıları* :

Altuntepe'de merasim salonu, tam planıyla, meydana çıkarıldı. Sarayın dört duvarının da fresklerle süslediği anlaşıldı. Girişi, arka arkaya, iki oda şeklindedir. Yeni motifler eskiden bulunanların benzeri olmakla beraber, yenileri duvarların hangi motiflerle süslediğini, münferit motiflerin tertibini doğru bir şekilde öğrenmemizi sağladı. Merasim salonu, *apadana* şeklindedir. Bilindiği üzere, İran'da *apadana*'lar birdenbire, mükâmil bir şekilde, ortaya çıkmaktadır. Altuntepe *apadana*'sının keşfi ile, Akamenid'lerin *apadana* denilen merasim salonlarını nereden ve kimden öğrendikleri ispat edilmiştir. Urartuların Önyasya'nın mimarlık tarihine getirdiği yeniliklerin en önemlisini bu salon tipi temsil eder.

Mâbedin batısındaki odaların tamamı, ve mozaikli avlunun bir kısmı meydana çıkarılmıştır. Altuntepe mâbedi, bütün heyetile, en çok Erebnî (Arin-berd) mâbedine benzemekle beraber, avlusunun genişliği, dört tarafında sütunlu revakların varlığı bakımından, daha geniş bir plâna sahiptir. İki mâbedin diğer mühim müşterek bir hususiyeti de, her ikisinin etrafındaki odaların, salonların bolluğudur. Altuntepe'de bu odalar, fresklerle süslüdür. Bunlardaki hayvanların üslûbu, hendesi süslerin şekil ve tertip tarzları, Altuntepe'de son Urartu katını temsil eden *apadana*'nın fresklerinden farklıdır. Urartu mâbedinin plâni ve etrafındaki odalarla olan münasebeti de, Urartu mimarlığına hastır ve Yakın Doğu'ya Urartular tarafından getirilen bir yeniliktir. Altuntepe bütün yapı heyetiyle, yani mâbedi, sarayı, mezarları, resmî depoları, açık mâbedi ve iç-içe, kuşaklar halindeki kalesiyle, bir açık müze halinde korunmağa değer bir Urartu uç beyinin tipik kalesidir.

Anadolu arkeolojisi ve tarihi dinamik bir terakkî göstermektedir. Kültepe ve Altuntepe kazıları, her sene, bu terakkî zincirinin iki önemli halkasını temsil etmektedir.

TAHSİN ÖZGÜÇ

5 — *Karahöyük Kazısı* :

Türk Tarih Kurumu ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yapılmakta olan Konya Karahöyük kazısına 1963 yılında 4 Eylül'den 15 Ekim tarihine kadar devam edilmiştir.

Ord. Prof. Sedat Alp'in başkanlığındaki kazı heyetine Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Hititoloji Asistanı Dr. Hayri Ertem, aynı Fakülte öğrencilerinden Belkis Talu, Nafiz Aydın, müstahzır Osman Karakaya ve Müzeler Genel Müdürlüğünden fotoğrafçı Selâhattin Öztartan katılmışlardır.

1963 yılında Karahöyük'te üç ayrı sahada çalışılmıştır:

I. — C çukurunda 7. katın alt safhası araştırılmış ve 1961'de evvelce tesbit edilen iki mahzene ilâve olarak üç mahzen daha bulunmuştur. Bu mahzenler her halde depo olarak kullanılıyordu. Erken bronz çağında şimdiye kadar meydana çıkarılan yapıların küçüklüğü gözönünde tutulduğu takdirde bu binanın ele geçen kısmı bile muayyen bir plâna sahip ve umumî maksatlara hizmet eden bir yapı ile karşı karşıya bulunduğumuzu göstermektedir. Alt safhada da boyun ve göğüs kısımlarında umumiyetle siyah boya ile kadın göğüslerini gösteren kırmızı renkli gaga ağızlı kaplar ele geçmiştir. Bu buluntulara göre hüküm verirse, evvelce tahmin ettiğimiz gibi bu yapının bir Ana tanrı tapınağı olması gerekecektir. Aynı safhada yüz vazosu tipinde kap fragmanlarına da rastlanmıştır. Şimdiye kadar I. ve II. tabakalardan tanınan yüz vazosu tipindeki kapların Truva'da olduğu gibi Karahöyük'te de çok eski bir geleneğe sahip oldukları görülmektedir. Bu buluntuların Konya bölgesinde tesbit edilen benzer seramiğin tarihlenmesi bakımından da büyük önemi vardır. Daha ziyade Truva'dan tanınan ve evvelce Karahöyük'ün 6. tabakasında bulunan ve birbirinin üstünden geçen kulpları ihtiva eden bir kapak 7. tabakanın alt safhasında da bulunmuştur.

C çukurunda 8. tabaka da kısmen araştırılmıştır. Bu tabakada da 7. tabakanın üst safhasında tesbit ettiğimiz kutsal yapının plânına benzer bir plân veren bir yapı tesbit edilmiştir. 5. ve 6. tabakalarda bol miktarda görülen ve 7. tabakada da devam eden "Intermediate" tipindeki boyalı seramik 8. tabakada ya çok azalmakta veya kesilmektedir.

II. — Höyüğün zirvesinin kuzey kısmında 1960 yılından beri çalışılan ve üstün kalitede buluntular veren büyük çöp çukurunda 1963 yılında da çalışılmış ve çöp çukurunun kuzey sınırı tesbit edilmiştir. Ayrıca derine inilerek aynı çukurun alt sınırı da bulunmuştur. Büyük çöp çukurunun en alt kısmında dahi çarkta hazırlanmış seramik hâkim durumdadır. Söz konusu olan çukurun höyüğün üstten itibaren 5 tabakasını tahrip ettiği anlaşılmıştır. Bu çukur 1963 yılında da Karahöyük hafriyatının en değerli küçük buluntularını vermeğe devam etmiştir. Burada bulunan ve bir sfenks ile bir arslanı tasvir eden kurşun figürin Eski Anadolu arkeolojisinin ünik eserlerinden biridir. Bu arada Anadolu üslûbunda iki silindir mühür ve Syro-Hitit üslûbunda yüksek kaliteli bir silindir mühür ile 1960 yılında bulunan fayanstan marmûl damga mührünün çok yakın bir benzeri ve bazı mühür baskıları anılmaya değer eserler arasındadır. Karahöyük'te bu çöp çukurunda bulunan orijinal silindir mühürlerin sayısı 10' u bulmaktadır. Yalnız baskıları bulunan silindir mühürler bu sayının dışında kalmaktadır.

III. — Höyüğün dışında, kuzey kısmında, harman yeri ile ark arasında 1963 yılında da çalışılmış ve 1962 yılında bir kısmı meydana çıkarılan 6,5 metre enindeki duvarın kuzey ve güney kısımları kazılmış ve bu duvarın şimdiye kadar 15 metrelik bir kısmı meydana çıkarılmıştır. Bir yıl evvel şehrin kuzey kapısının bir kanadını teşkil ettiğini tahmin ettiğimiz bu duvarın karşılığını tesbit etmek mümkün olamamıştır. Bu kalın duvarın kuzeyden güneye höyük istikametinde devam ettiği anlaşılmaktadır. Belki de bu duvar şehir suru ve şehir kapısı ile ilgili değildi ve henüz aydınlatamadığımız diğer bir maksada hizmet etmişti.

6 — İslâhiye Bölgesi Araştırmaları ve Tilmen Hüyük Kazısı :

Gaziantep ilinin İslâhiye ilçesinin 10 km. kadar doğusunda bulunan Tilmen Hüyüğünde Kurumumuz adına Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin iştiraki ile 1959 yılından beri yapılmakta olan kazıların beşinci dönem çalışmalarına, bu yıl üyelerimizden Prof. Dr. U. Bahadır Alkım'ın başkanlığı altında Mühendis - Topoğraf Ferid Koper, uzman Handan Alkım, Asistan Refik Duru, foto uzmanı Aziz Albek, desinatör Âkif Dâi, stajiyer Halûk Abbasoğlu ve stajiyer Yücel Akyürek'den kurulu bir heyet tarafından 2 Temmuz - 6 Eylül 1963 tarihleri arasında devam edildi.

Tilmen Hüyük Kazı kuruluna Amerikan yardım malzemesinden Chevrolet marka bir kamyonun hibe edilmesi ve Türk - Pirelli lâstik fabrikasının bu taşıtın bütün iç ve dış lâstiklerini bağış suretiyle sağlaması şükranla karşılanmış ve beşinci mevsim faaliyetini teknik bakımından kolaylaştırmıştır.

Heyet Başkanı Prof. U. B. Alkım'dan aldığımız kısa rapor aşağıdadır :

“1963 dönemi çalışmalarını üç ayrımda özetlemek mümkündür : II. kat sarayında geliştirilen kazı, D - Sondajında devam edilen çalışmalar ve İslâhiye bölgesindeki tarihî coğrafya araştırmaları :

I. Saraydaki kazı :

a) Mimarî safhalar : Bundan önceki dönemlerde açılan kısımlar da dahil olmak üzere, sarayın meydana çıkarılan daireleri 63×78 m. lik bir alanı kaplamıştır. 1962 döneminde sarayda üç esas evre (IIa, IIb, IIc) tesbit edilmiş ve bu mimarî evrelerin M.ö. XVIII. yüzyıl ile XIII. yüzyıl arasına tarihlenebileceği tahmin edilmişti. 1963 mevsiminde ise ayrıntılı çalışmalar, Tilmen sarayının bu üç esas evresinden IIc'nin üç (IIc₃, IIc₂, IIc₁) ve IIa'nın ise iki (IIa₂, IIa₁) tâli safha geçirdiğini ayırtetme mümkün olmuştur.

IIc₃ : Sarayın en eski inşa devresi görülmektedir. Çekirdek bina bu evrede, geçen sene açılan kesim ile birlikte yaklaşık olarak doğu - batı istikametinde gelişmekte ve şehir sürüne (aş. bk. I, 4) güney yönde kısmen yaslanmaktadır.

IIc₂ : Bu evrede sarayın kuzey-doğu kesimine, IIc₃'ün güney ve batı duvarından faydalanılarak 10×16.5 m. boyutundaki bir bölüm dayanma suretiyle eklenmiştir. Üç hücreli olduğu anlaşılan bir ilâve yapının, hizmet işleri için kullanılmış olması muhtemeldir.

IIc₁ : IIc₂'nin temelleri üzerinde görülen duvar kalıntılarında anlaşıldığı üzere, bu evrede IIc₂-ilâve yapısının bir az daha genişletildiği farkedilmektedir; nitekim IIc₁-duvarlarının, IIc₂'nin temel kalıntılarının üzerinde yer yer seyrettiği gözlemlenmiştir. (IIc₁ eklentisinin boyutu : 13.5×20 m.).

Hizmet işlerine tahsis edilmiş olduğunu tahmin ettiğimiz IIc₂ ve IIc₁ eklentilerinin büyük bir zaman fasılasını kapsamadıkları anlaşılmaktadır.

IIb : Bu evrede, aynı kuzey kesiminde dikdörtgen plânlı anıtsal bir blokun inşa edilerek eski saraya dayatıldığı müşahede edilmektedir. Ayrıca saraydan ayrı olarak yine kuzey kesiminde müstakil bir ufak yapı (muhtemelen şapel, aş. bk. I, b. 1) ve Kuzey-batı kesiminde de mutfak dairesi (aş. bk. I, b, 3) yine bu IIb evresinde inşa edilmiştir.

Keramik kalıntlarına, küçük buluntulara ve geçen yıl meydana çıkardığımız Suriye tipi mühür baskılı bullaya göre IIC₃, IIC₂, IIC₁ ve IIB evrelerinin M.ö. XVIII. -XVI. yüzyıla ait olabileceklerini muhtemel görmekteyiz; bahis konusu saray kompleksi büyük bir yangın ve tahrip sonunda kül yığını hâline gelmiş olup bu olayın, Hitit kralı I. Hattuşil'in Halep seferi sırasında vuku bulmuş olması pek muhtemeldir.

IIa₂ : Büyük saray harap olduktan sonra kurulan bu evrede artık eski sarayın (IIC₃) güney kesimi — batı köşesindeki merdivenaltı - yapısı müstesna— tekrar kullanılmamış ve fakat kuzey kesimindeki IIB safhasına ait anıtsal blok bazı değişikliklere tâbi tutularak yeniden istimal edilmiştir. Böylece IIa₂ evresinde sarayın boyutu 30 × 21.5 m. ye düşmüştür. IIa₂'nin M.ö. XV. - XVI yüzyıla ait olması mümkündür.

IIa₁ : Bu devrede binanın plânı kesin olarak tesbit edilememiştir. Çünkü daha geç devirlerdeki yapılar (Meselâ iki safhalı Roma binaları) IIa₁'i fazlasiyle tahribata maruz bırakmıştır; iki kapı iri taşlarla örülerek kapatılmış ve bu suretle IIa₂'nin plânı değiştirilmiştir. Bu safhanın M.ö. XIII. ve XII. yüzyıllarına veya muhtemelen daha geç bir devre (meselâ M.ö. I. binyılının başına) ait olması mümkündür; keramik buluntuları, küçük eserler ve iki silindir mühür bu hususu desteklemektedir.

b) Saray kesiminde yeniden açılan binalar: Beşinci dönemde saray kesiminde iki yapı ile bir bina kalıntısı açıldı.

1 — *Birinci yapı*: Sarayın 4 m. kadar kuzeyinde olup dikdörtgen plânlı (14 × 6 m.) ve müstakil bir binaadır; bu binanın taş temel kalıntısının yüksekliği yer yer 1. m. yi aşmaktadır. Gerek içine ve gerek etrafına düşen ve yangın sonucunda âdeta tuğlalaşan kerpiç parçaları bu yapının üst duvarının kerpiçten yapılmış olduğunu göstermektedir. Ufak girişi doğu yönünde olan üç hücreli bu binanın bir şapel olması muhtemeldir; hücreleri birbirinin yanında ve aynı hizadadır. Gerek kot uygunluğu ve gerek mimarî benzerlik ve ufak buluntular bu binanın, en gelişmiş devresini temsil eden IIB evresinde yapılmış olması fikrini telkin etmektedir.

2 — *İkinci yapı* : Bu yapı, IIC₃ binasının batı duvarına yaslanan müstakil bir bina durumunu göstermektedir. Masif karakterli olup (ortalama duvar kalınlığı : 2.40 m.) — Hüyüğün güney yamacının başlangıcına rastladığı için — kuzey ve güney yönleri arasında 3 m.lik bir kot farkı bulunmaktadır. Dik dörtgen plânlı olup (boyutu : 20 × 28.5) iki mimarî safha geçirdiği anlaşılmaktadır. Binanın açılması tamamlanmadığı için üst (=daha yeni) safhasının kaba plânı alınabilmiş, alt (=daha eski) safhasının ise plânı henüz belli olmamıştır. Bu binanın eski safhasının, sarayın IIC₃, yeni safhasının ise IIB ile çağdaş olduğunu tahmin etmekteyiz. Batı kesiminde iki, ortasında yine iki odayı ihtiva eden ve doğu kesiminde de bir merdivenaltı-yapısı bulunan bu masif yapının ilk safhasının organik bir giriş-binası plânını göstermesi muhtemel ise de, çalışmalar bitirilmediği için bu hususta şimdilik fazla bir şey söylemeyi erken addetmekteyiz.

3 — Saray müstemilâtına ait bir yapı kalıntısı: Anıtsal sarayın 14 km. kadar kuzey-batısında meydana çıkarılmıştır. İçinde bulunan yarım küre biçimli bir fırın ve bol çanak-çömlek parçaları bu yapının, sarayın mutfak

dairesi olduğunu muhtemel kılmaktadır. Sarayın Iİb evresi ile çağdaş olduğunu tahmin ettiğimiz bu binanın, gerek doğu ve gerek batı istikametinde geliştiği anlaşılmaktadır; güney duvarı harap olmuştur, sonraki devir yerleşmelerinin bu tahribe sebep olduğunu görmekteyiz.

4 — S ũ r k a l ı n t ı s ı : Sarayın Iİc₃ evresinin 6 m. kadar güneyinde meydana çıkarıldı. Sürun altıyapısı dış yönde dikdörtgen prizması şeklinde bazalt bloklarıyla örülüdür. Güneydoğu-kuzeybatı istikametinde 7.5 m. kadar devam ettikten ve bir kule köşesi(?) teşkil ettikten sonra sūr, doğu - batı doğrultusuna yönelmektedir. Sürun, dış yönünde desterevarı dişler yaparak seyretmesi bilhassa dikkat çekicidir. Doğudan batıya doğru : birinci dişin çıkıntısının kalınlığı 80 cm., ikincisinininki ise 40 cm.'dir. Bilindiği üzere Eski Hitit devri askerî mimarisinde de mevcut olan (meselâ Alişar'da) ve Troya VI'da da kullanılmış olan bu dişli sūr sisteminin M.ö. XVIII. yüzyılda Tilmen istikâmetinde görülmesi mimarlık tarihi bakımından ayrı bir önem taşır. Mimarî işçilik, *Alalah* (= Tel Açana) VII'nin tekniğine pek benzemektedir. Ortalama kalınlığı 2.60 m. olan sūr, büyük bir ihtimal ile sarayın Iİc₃ evresinin güney duvarından seğirdim yerine veya sūr ile sarayın güney duvarı arasındaki dar sokağa açılan pencereler vasıtası ile ışık almaktadır; sūr temeli ile sarayın güney odaları arasında 6 m. lik bir kot farkının bulunuşu bu fikrimizi desteklemektedir.

Şu noktayı da bu vesile ile belirtelim ki, Tilmen Hüyüğün etrafını çeviren, kısmen M. ö. muhtemelen II. binyılının sonuna veya M. ö. I. bin yılının başına ait olan ve biri doğuda, diğeri de kuzeyde iki dış-giriş binasını ihtiva eden ve tarafımızca daha ilk dönemlerde istikşaf ve kısmî araştırılması yapılan sūr ile bu dönemde açtığımız sūr arasında bir ilgi yoktur. Bu husus ise, Tilmen Hüyüğün muhtelif devirlerde muhtelif istihkâm sistemine sahip olduğunu açıklamaktadır. Gelecek dönemde bu dişli sūrün seyrini yer yer takip ederek durunu aydınlatmayı düşünmekteyiz.

II. D-Sondajındaki çalışmalar :

Tilmen Hüyüğün M.ö. II. binyıldan önceki kültürlerini araştırmak amacıyla sarayın dış avlusu içinde geçen sene açılmasına başlanan ve henüz ana toprağa ulaşılmamasına rağmen yedi mimarî seviye tesbit edilen (IIIa, IIIb, IIIc, IIId, IIIe, IIIf, IIIg) sondaj çukuru (=D - Sondajı) bu dönemde hem genişliğine ve hem derinliğine geliştirildi (Çukurun ortalama boyutu : 17.5×16 m.). Yeniden eskiye doğru, bu seviyeleri karakteristik buluntuları ile birlikte kısaca açıklayalım :

IIIa : Sondaj alanının kuzey - doğu kesiminde II. kat sarayının avlu zemininin 15 cm. kadar altında olan bu safhaya ait ikinci bir duvar kalıntısı (uzunluğu : 7.5 m., genişliği : 0.70 m.) meydana çıkarıldı. Aynı alanın batı kesiminde geçen sene bulunan 3 metre uzunluğundaki duvar kalıntısının batı istikametinde 5 m. daha uzadığı görüldü ve II. kat sarayı yapılırken IIIa'nın fazlasiyle tahrip edildiği ve sarayın dış avlusunu doğu - batı istikametinde kateden su kanalının bir yanının, IIIa'nın ufak taş döşemeli zemininin güney kesimine dayatıldığı müşahade edildi.

IIIb : IIIa'dan bir yıkıntı ile ayrılmaktadır. Alanın kuzey - doğu kesiminde geçen sene açılmış olan kısım büyütülerek bir binaya ait dikdörtgen plânlı bir odanın taş temel duvarı kalıntıları meydana çıkarıldı (Boyutu : 2.5×4.5 m., batı duvarının kalınlığı : 1.25 m., doğu duvarının kalınlığı : 0.90 m.).

IIIa ve IIIb'nin çanak-çömleğinin çoğunluğunu Suriye ve Habur tipi adı ile tanınan boyalı keramik teşkil etmektedir. Stratigrafik verilere ve keramik çeşidine göre IIIb ile IIIa'nın M.ö. XIX. yüzyılın ilk yarısı ile XVIII. yüzyılın ilk yarısı arasındaki bir devreye ait olduğunu tahmin etmekteyiz.

IIIc : IIIb'den bir yangın tabakası ile ayrılan bu safhada Tilmen Hüyüğün ve dolayısıyla İslâhiye bölgesinin bir istilâya maruz kaldığını tahmin etmekteyiz. Bir önceki evrede (IIIId) başhyan açık portakal renginde ayaklı meyve tabağı profilli keramik örnekleri bu safhada da devam etmektedir. Sondaj çukurunun doğu kesiminde tazyik edilmiş topraktan yapılmış bir döşeme, kuzey - batı köşesinde bir odanın güney kesimi, batı yönünde —kuzeydoğu - güneybatı istikametinde seyreden— bir duvar ve güneydoğu köşesinde de yine bir odanın kuzey - batı köşesi meydana çıkarıldı. Alanın merkezinde ve doğu kesiminde bulunmuş olması muhtemel yapılar, üst safha binalarının inşası esnasında tahrip edilmiş olmalıdır. Bütün bu kalıntılar, IIIc evresinde önemli yapıların mevcut olduğuna işaret teşkil etmektedir.

IIId : IIIc'den ince bir yangın tabakası ile ayrılan bu safha, 1961 yılında saray iç-avlusunun zemininin altında bulunan "M-3 mezarı" ile aynı seviyededir. Bu safhada Tilmen Hüyüğün önemli bir iskâna sahne olduğunu görmekteyiz. Gerek sondaj alanındaki mimarlık kalıntıları ve gerek küçük buluntular bu hususu doğrulamaktadır.

Boyalı çanak - çömlek parçaları bu evrede azalmıştır ve ağır dönen çarkta yapılmış ve üzerleri perdah dolayısıyla yol yol parlaklaşmış keramik hâkim durum göstermektedir. IIIId-IIIc safhalarının M.ö. XXII.-XXI. yüzyıllarına ait olduğunu zannetmekteyiz (Eski Bronz III,3 Orta Bronz I,1).

IIIe : IIIId'den bir yıkıntı ile ayrılan bu seviye, Hüyüğün tepesine nazaran 6.5 - 7 m. aşağıda bulunmaktadır. Sondaj alanın güney - doğu kesimlerinde bu evreye ait yapıların taş temel kalıntılarına ve alanın orta kesiminde ise —ortalama 1.70 m. derinlikte olan— iki silo (S₁, S₂) meydana çıkarıldı.

Küçük buluntu ve keramik analogisine göre bu safhanın M.ö. XXIV. - XXIII. yüzyıla tarihlenmesi muhtemeldir. (Eski Bronz III,2).

IIIf : Mimarlık kalıntıları (meselâ plân veren altı hücre) IIIe'den kalınca bir yangın tabakası ile ayrılan bu safhada, Tilmen Hüyüğün önemli bir yerleşmeye sahne olduğunu göstermektedir. Keramik çeşidi ve geçen dönemde bulunmuş olan düğme şeklindeki taş damga mühür, bu seviyenin M.ö. XXV. yüzyıla aidiyetini mümkün kılmaktadır (Eski Bronz III,1).

IIIg : Sondaj alanının batı yarısında inilen bu seviye IIIf'den kalın bir yangın tabakası ile ayrılmaktadır. IIIg'de beş silo (ortalama çapları : 1.75 - 2.25 m.) ve bir odanın kuzey kesiminin üç duvarı meydana çıkarıldı. Örneklerine bol miktarda Tell Brak ve Tell Chagar Bazar'da da raslanan ve "Sargonid çanak-çömlek" adı ile tanınan gri renkte oluklu keramik parçalarının Tilmen'in bu seviyesinde bulunması, Mezopotamya - Amanos bölgesi münasebetlerinin tarihî seyri için önemli sonuçlar vermektedir. Bu kategoriye giren keramik arasında gri renkte olanların az, kırmızı renkte olanlarının ise çok miktarda Tilmen'de görülmesi ayrıca dikkati çekmektedir. IIIg'yi Eski Bronz Çağı'nın ikinci devresinin sonuncu evresine tarihlemekteyiz (Yaklaşık olarak M.ö. XXVI. yüzyıl).

IIIh : Dar bir alanda inildiği için bu seviyeye ait her hangi bir mimarlık kalıntısına rastlanmadı. Bu safhanın keramiği esas itibarıyla *IIIg*'ninkine benzemektedir. İçinde bir kaç Sargonid çanak-çömlek parçası da bulunan bu evrenin Eski Bronz II,2 veya Eski Bronz II,3'e ait olması muhtemeldir.

Amuk bölgesi tarihöncesi kültürleri ile Tilmen Hüyükünün sondaj sonuçlarını karşılaştıracak olursak "*Amuk H-I-7*"nin Tilmen'deki *IIIh*, *IIIg*, *IIIf*, *IIIe* ve *IIId*'ye tekabül ettiğini söyleyebiliriz.

III. İslâhiye bölgesinde tarihî coğrafya araştırmaları :

Amanos Dağlarının (Nur Dağları, Gâvur Dağları) kuzey kesiminde "Arslanlı Bel", güney kesiminde ise "Beylân" (=Belen,) bilindiği üzere, iki esas ve tarihî yola geçit vermiştir. Ancak bu iki geçit arasındaki kesimde bulunup yine Amanos'ların doğu-batı irtibatını sağlayan ve fakat yol verme imkânları daha sarp ve daha güç olan bir kaç geçiş yeri mevcuttur. Bu tâli dağ yollarından biri İslâhiye bölgesini Kilikya'ya bağlamaktadır ki 1963'de bunu gözden geçirip gidişini izledik. Yolun seyri şöyledir : İslâhiye - Kırıkçalı - Hartanlı - Kerküt - Tandır - Demiroluk Beli - Hınzır Yaylası - Üçgöz - Erzincan (Yol uzaklığı : 70 km., kuş uçuşu uzaklığı : 40 km.). Demiroluk Beli'nin deniz yüzeyinden yüksekliği 1760 m. olup tam geçit yerinde ve doğu yamacında heybetli sedir ağaçları vardır.

Amanos'ların bu kesimindeki dağ yollarından ikincisi Hassa ile Dörtöyol arasında bulunup Arslanlı Bel ve Beylân geçitleri tutulduğu vakit kullanılan yolların daha az sarp olanıdır, ki güç şartlar zuhûr ettiğinde bu yolun Assurlular tarafından aşılmış olması çok muhtemeldir. Gerek bu dağ yolunun ve gerek diğer bir kaç tâli yolun incelenmesini 1964 yılı çalışmalarımıza bıraktık.

Gelecek dönemlerde gerek tarihî coğrafya araştırmalarımızın ve gerek Tilmen Hüyükündeki kazılarımızın geliştirilmesi ile İslâhiye bölgesinin iskân tarihi ve kültürü ile ilgili konuların aydınlatılması için belgelerin çıkmakta devam edeceğini ummaktayız".

7 — Toprakkale, Çavuştepe ve Ünsel (Ernis) kazıları

Türk Tarih Kurumu ile Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülen Toprakkale, Çavuştepe ve Ünsel (Ernis) kazıları 1963 yılında 10 Temmuzdan Ağustos sonuna kadar devam etmiştir. Bu yıl ilk defa olarak Atatürk Üniversitesi de yardımlarda bulunmuştur. Bu kazılar üyelerimizden Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında Prof. Dr. Emin Bilgiç, Doç. Dr. Yusuf Boysal, Dr. Adnan Pekman, fotoğrafçı Mehmet Ali Düvenci ve 6 arkeoloji öğrencisinden kurulu heyet tarafından yürütülmüştür.

1 — Toprakkale kazısı

Bu yıl Toprakkale'de kazıya Haldi tapınağının giriş kısmında, kanal ile tapınak arasındaki sahada eski kazılardan kalma molozların kaldırılması ile başlamış ve geçen sene bahsolunan kanal takip edilmiştir. Molozlardan temizlenen sahada ve tapınağın önünde muhtelif ebatda kesme sal taşlardan bir sunak yeri bulunmuştur ki, bu ana kayanın üzeri sıkışmış toprakla düz bir yüz teşkil edildikten sonra taşların vaz edilmesi ile meydana getirilmiştir. Geçen sene kaldığı yerden kanal takip edilmiş ve doğu yamacına yakın bir yerde ana kayaya oyulmuş olan kanalın ikiye ayrıldığı

görülmüştür. Kanalin biri doğu güneye doğru devam ederken, diğeri kuzeye dönmüş ve kayadaki bir yarık halinde yukarıda adı geçen sal taşlarla yapılmış kurban yerinin önünde nihayet bulmuştur. Başlangıcı kurban yerinde dar olan ve buradan güneye doğru ilerleyen kanal birinci kanalla kesiştiği gibi, birinci kanaldan daha derindir. Böylece kanalın kurban yerine bitiştiği yer bulunduğu gibi, sathımailde ikiye ayrıldığı da tesbit edilmiştir. Kanalda ok uçları ve hayvan keramikleri ele geçmiştir. Ancak birinci ve geniş kanalın doğudaki nihaî ucu bu yıl bulunamamıştır. Gelecek yıl bu kısım da açılacak ve tapınak civarında başka araştırmalar da yapılacaktır.

2 — Çavuştepe kazısı

Geçen yıl aşağı kalenin giriş kısmında yapılan kazılara bu mevsim de devam edilmiş ve özellikle kuzeyde ve güneyde çalışılmıştır. Kuzeydeki sur duvarları bu yıl temellere kadar meydana çıkarılmıştır. Kuzey tarafta ayrıca giriş kısmı dediğimiz itinalı surlardan sonra esas tepeli çevreleyen kuzey kanadı dönüş yaptığı kuleye kadar, iki metrelik toprak hafriyatı ile açılmış ve ana kayaya kadar inilmiştir. Gerek üst kısımda ve gerekse yamaçta ana kayanın kademe şeklinde işlenerek, sur duvarları için düz ve sağlam bir zemin elde edildiği görülmüştür. Ayrıca yer yer ana kayadan, duvarlar arasındaki bağlantı için istifade edildiği müşahade edilmiştir. Bu da daha önce Toprakkale'de ileri sürdüğümüz gibi, eski literatürde yanlış bir anlayışla kaya merdivenleri denilen kademelerin ancak inşai bir fonksiyonu olabileceğini teyid etmektedir. Güney-doğu tarafta ise daha önce açılmış olan merdiven binası, güneydoğudaki köşe kulesi istikametinde takip edilmiş ve bu kuleye kadar dar bir merdivenin devam ettiği görülmüştür. Arazinin meyilli olması ve pek fazla toprak bulunması buradaki çalışmayı güçleştirmiştir. Giriş kapısının bu kısımda olması kuvvetle muhtemeldir. Zira sur duvarının dış yüzüne bitişik merdivenler burada bulunmuştur. Gelecek yıl bu sahada daha fazla çalışılacak ve giriş kapısı ile buraya gelen yol meselesi aydınlatılmış olacaktır.

İki yıldan beri kazı yapılan payeli ve sarnıçlı sahada bu sene de çalışılmıştır. Payeli büyük orta salonun kuzey-batı kanadı kazıldı. Üstten 1 m. den sonra kültür toprağına, yangın ve kül tabakalarına tesadüf edildi. Zemini düzeltilmiş kaya olan bu sahada ve zeminden 30 cm. kadar yükseklikte gayri muntazam taşlardan yapılmış dar bir duvarın çevirdiği bir ocak yeri görülmüştür. Burada, belki de tandır olarak kullanılmış olan, büyük ve kalın cidarlı bir küp kırık halde bulunmuştur. Bol miktarda kül, kömür ve yanmış toprağın mevcudiyeti bu ciheti desteklemektedir. Ayrıca tipik kırmızı Urartu seramiğine tesadüf edilmesi, burada bir Urartu iskânının mevcudiyetine de delâlet etmektedir. Bundan başka geçen yıl içi temizlenmiş olan üçüncü sarnıcın 3 m. kuzey - doğusunda bulunan ve etrafı duvarlarla çevrili oda da kazıldı. Üst kısımlarda bol miktarda kaba ve kalın seramik elde edildi. Çarkla yapılmış, perdahsız, içi ve dışı siyah kaplara ve parçalara tesadüf edilmiştir ki, bunlar şekil ve renk bakımından Evditepe'de 3 No. lu mezarda bulunan kaplara çok benzemektedir. 70 cm.'den sonra ince, parlak kırmızı renkte tipik Urartu seramiği ve deve tüyü rengine seramik de bulunmuştur. Ayrıca öğütme taşlarına, bu arada büyük ve küçük baş hayvan kemiklerine, domuz dişlerine ve kemik aletlere de tesadüf edilmiştir.

Bununla beraber ince Urartı seramiği yanında açık sarı ve siyah renkte kalın ve itinasız yapılmış seramik de ele geçmiştir. 110 cm.'den sonra büyük yassı taşlardan yapılmış bir zemine tesadüf edildi. Oda tamamen kazıldıktan sonra esas temelin düzeltilmiş ana kayadan olduğu bunun üzerinde 30-40 cm. kalınlığında bir toprak taban meydana getirdikten sonra, muntazam yassı taşlarla döşenmiş bulunduğu görüldü. Oda 8.90×2.85 cm. ebadında olup, etrafı bir taş duvarla çevrilidir. Batıda sarnıç sahasına bir kapısı vardır.

Ana kayadan meydana getirilmiş payeler arasında yer alan ve yukarıdan aşağı kaya içine oyulmuş bulunan sarnıç dediğimiz yer altı yapılarından dördüncüsü bu yıl temizlenmiştir. Burada bir ok ucu ve muhtelif seramik parçalarına tesadüf edilmiştir. Sarnıcın ağız kısmının ölçüleri 1.15×2.10 m.dir. 1.80 m. den itibaren iskeletlere rastlandığı gibi, diğer sarnıçlarla da irtibatı olduğu anlaşılmıştır. Gelecek yıl buradaki araştırmalara da devam edilecektir.

Çavuştepe'deki kazının son günlerinde yapılan araştırmalar neticesinde ilk defa olarak, aşağı kalenin orta kısmının batı tarafında bir Urartu tapınağı bulunmuştur. Bu tapınak da diğer Urartu Haldi mâbetleri tipindedir. Sella 10×10 m. ebadındadır. Duvar kalınlığı 2.25 m.dir. Ancak tapınağın girişi diğer Urartu mâbetlerinde olduğu gibi güneyde olmayıp doğudadır. Girişin güney tarafındaki duvar taşları üzerinde bulunan kitâbelerin kral Sardur III'e ait olduğu görülmüştür. Prof. Emin Bilgiç tarafından okunmuş olan bu kitâbelerin muhteiyatından, tapınağın diğer Urartu tapınaklarından farklı olarak, tanrı Haldi'ye değil, tanrı İrmusini'ye izafe edildiği anlaşılmıştır. Gelecek yıl bu mühim mâbette araştırmalar devam ettirilecek ve genişletilecektir. Çavuştepe'nin yukarı kalesinde ise bu yıl ilk defa olarak sondajlar yapılmış, umumiyetle üst kısımlarda orta çağ iskânına ve bundan sonra tipik Urartu duvar kalıntılarına rastlanmıştır. Gelecek yıl burada da imkân nisbetinde araştırmalara devam edilecektir.

3 — Ünsel (Ernis) civarı kazısı

Geçen seneki raporda bildirildiği üzere eski Ernis yeni Ünsel köyü civarında bir nekropol tesbit edilmiş ve burada araştırmalara başlanarak iki mezar açılmıştı. Bu sene ise çalışmalar daha geniş çapta tutulmuş ve yeniden 10 tane mezar açılmış ve etrafta incelemelerde bulunulmuştur. Yapılan tetkikler neticesinde, esas büyük nekropolün düzlükte ve Evdi tepesinin etrafında geniş bir sahaya yayılmış olduğu görülmekle beraber, yine civarda Alparslan Öğretmen Okulu'nun batı yönünde ikinci bir nekropol tesbit edilmiştir ki, bu yere bu gün *Alaca Han* denilmektedir. Bu mevsim burada da bir kaç mezar açıldı. Mezarlığın takriben kuzey doğusundaki tepenin tipik bir Urartu kalesi olduğu, iç ve dış surların çevirdiği muhtelif iskân sahası bulunduğu görülmüştür. Surların kurt dişi şeklini arz ettiği ve Patnos'da olduğu gibi, surların yahut da teras duvarlarının inşası ile muhtelif iskân sahalarının elde edildiği anlaşılmaktadır. Diğer bir ilgi çekici nokta da burada umumiyetle mezarların iskân sahası haricinde yer almış olmasıdır. Alaca Han mezarlığı bazı bakımlardan Evditepe mezarlarından ayrı bir yapı şekli ve tekniği gösterdiği gibi, keramik de şekil ve imal itibarıyla biraz daha eskiye ait olduğu intibasını vermektedir. Bununla beraber kronoloji bakımından arada pek büyük fark olmasa gerektir. Alaca Han mezarları arasında açılmış olarak ele geçen çok büyük bir mezar bilhassa enteresandır. Mezarın boyu 6.60, eni 3.25 ve yüksekliği 2.80 m.'dir. Kapak taşlarının

üstü balık sırtı şeklinde moloz taşlarla örtülmüştür. Mezarın doğu ve kuzey tarafı duvarla çevrilidir. Ön kısmında bir giriş yeri vardır. Diğer mezarlardan ayrı bir özelliği de, ön kısmın dik bir duvarla kesilmiş olması ve ortasında basamaklı bir giriş kapısının bulunmasıdır. Mezarın yönü kuzey-güneydir. Önde, doğu kısmında bir istinad duvarı bulunmaktadır. Bu kadar muazzam çaptaki mezarın, bölgenin kudretli bir şahsiyetine veya bir prense ait olması icap eder. Şimdiye kadar bulunanlar arasında şekil ve plân bakımından da bir özellik gösteren bu plânda gelecek sene daha esashı incelemeler yapılacaktır.

Bu civarda ikinci bir iskân sahası Erciş - Muradiye yolunun sağ tarafındaki *Keçikıran* kalesidir. Kale Evditepe düzlüğüne ve yola hâkimdir. Batısında bir dere geçmektedir. Büyük taşlarla yapılmış tipik bir Urartu kalesidir. Surların büyük kısmı ve bina kalıntıları mevcuttur. Elde edilen seramik, burasının M.ö. II. bine kadar çıkan bir iskâna sahne olduğunu göstermektedir. Burada mezarlara henüz tesadüf edilmemiştir.

Asıl mezarlık sahası Alacahan ile Keçikıran kalesi arasında yer alan ve yoldan Van gölüne kadar devam eden Evditepe etrafındaki düzlüktür. Bu yıl burada 7 mezar açılmıştır. Açılan mezarlar arasında bilhassa 4, 5, 6, 7, No. lu mezarlar bol malzeme vermiştir. Yalnız iki mezardan 30'dan fazla, birisinde ise 80 kadar seramik eşya bulunmuştur. Mezarlar büyük çapta olup, muhtelif seviyeler göstermektedir. Her seviyede pek çok kap ele geçmiş olup, bu yılki kazılarda 300 kadar seramik eşya bulunmuştur ki, bunların ekserisi sağlamdır. Kaplar iç içe, ters dönük veya yan yana küme halindedir. Gine muhtelif seviyelerde çok sayıda kafa tası ve iskelet bulunmuştur. Madeni yüzük bilezik ve akik taşından 300'den fazla kolye tanelerinin ele geçmesi, kadınların da aynı mezara gömüldüğünü göstermektedir. Kapların hakim rengi siyah ve kırmızıdır. Açık ve kapalı kaplar, kupalar, taslar, emzikli küçük testiler, derin ve yayvan tabaklar ve güveç şeklindeki kaplar başlıca şekillerdir. Düz renkli olan bu kaplar şekilleri ve profilleri itibariyle güzel eserlerdir. Ünsel mezarlığında elde edilen kapların karakteristik tarafı memeye benzeyen çıkıntuların bulunmasıdır. Mezarlar yapılış bakımından da ayrı bir özellik göstermektedirler. Yere açılan bir çukur içine mezarlar müstatil bir şekilde kaba taşlarla inşa edilmişlerdir. Uzun taraflarda taşlar üst üste aşırma tekniği ile konulduğu için duvarlar yukarı kısımda birbirine yaklaşmakta ve böylece mezarın üstü enlemesine kaba kesilmiş büyük kapak taşları ile örtülebilmektedir. Dar cephenin birisinde mezarın dehliz şeklindeki kapısı bulunmaktadır. Çok kısa bir dromos denilebilecek bu kapıdan zaman zaman mezarın içine ceset konulmuş olmalıdır. Ünsel mezarlarının çoğu büyük ölçüde yapılmış aile mezarlarıdır. Esasen mezarların muhtelif seviyeler göstermesi ve pek çok sayıda iskelet ve kapların bulunması da bu ciheti teyid etmektedir. Mezarların genel olarak M. ö. 2. bine ait oldukları anlaşılmaktadır. Bazı mezarlarda demirden mamül süs eşyasının da ele geçmiş olması bu nekropolün 2. binin ikinci yarısında da kullanıldığını açıklamaktadır. Bazılarında ise kırmızı renkli malûm Urartu keramiğine yakın kapların bulunması, Urartu krallığının başlangıç devrine kadar bu mezarlığa ölü gömmeye devam edildiğini göstermektedir. Diğer taraftan mezarların muhtelif seviyeler göstermesi, seramiğin iç içe ve birbiri yanında küme halinde bulunması, çok miktarda iskelet ihtiva etmesi gibi benzerlikler dolayısıyla, ölü gömme geleneği bakımından Ünsel nekropolü Kıbrıs'daki bronz devri mezarlarını hatırlatmaktadır.

Gelecek yıl Ünsel mezarlığında da araştırmaya devam edilecektir. Burada yapılacak tetkiklerin doğu Anadolu'nun bazı tarihî problemlerini açıklamaya yarayacağı ümit edilmektedir.

Prof. Dr. AFİF ERZEN

8 — *Karatepe - Kadırlı araştırmaları* (1963) :

Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, T.T.K. ve İstanbul Üniversitesince yürütülmekte olan Kadırlı ve Karatepe çalışmalarına 1963 yılında Prof. Dr. Halet Çambel'in başkanlığındaki bir heyet tarafından devam edilmiş, heyete İstanbul Üniversitesi Eski Çağ kürsüsü asistanlarından Dr. Nezahat Baydur, desinatör Sara Atabay ve fahri olarak Nail Çakırhan zaman zaman katılmışlardır.

1. KARATEPE - ASLANTAŞ :

Tesisler : Kurulmakta olan açık hava müzesi sitesi tesislerinin inşaatına gene Nail Çakırhan nezaretinde devam edilmiş, tepenin etrafındaki dikenli tel çevre duvarı, kapılar, giriş kapısı binası ikmal edilmiştir.

K a z ı : Kuzey kapısının hemen iç tarafındaki büyük binanın açılması işi geliştirmiş, yeni bölümler meydana çıkarılmış, bu arada yeni kabartma ve yazıt parçaları bulunabilmiştir.

Restorasyon ve yayın işleri : Heykel, kabartma ve yazıtların parçalardan terkihi işine devam edilmiş, yeni bulunan parçaların da yardımı ile bir çok eski parça, yerine oturtulabilmiş, bir çok gedikler doldurulabilmiştir.

Hitit hiyeroglif ve fenike metinlerinin son durumlarına ait Prof. Dr. Halet Çambel tarafından hazırlanmakta olan tekst edisyonu ve neşriyatla ilgili çalışmalara devam edilmiştir.

2. KADIRLI - ALACAMI :

Mahallî bir müze haline getirilmesi plânlanan tarihî *basilica*'nın iç ve dışındaki taban mozaiklerinin açılma ve temizlenme işlerine devam edilmiş, bugüne kadar meydana çıkarılabilenlerin rölöve ve renkli desenleri yayın için hazır hale getirilmiştir.

9 — *Side kazıları* (1963) :

1 — Esas araştırma, yarımada'nın güneyindeki büyük hamamda yapılmış, evvelce iki büyük salonu (*palestra* ve *apoditerium*?) tamamen açılmış olan binanın diğer salonlarında, elverişli yerlerde sondajlar yapılarak bunların birbirile olan irtibatı tesbit edildiği gibi, zeminlerinin altında bulunan hipokavst tertibatından bu salonlardan büyük bir kısmının ısıtılmış olduğu, binaenaleyh bunların hamamın sıcak kısımlarını teşkil ettiği anlaşılmış, içinde büyük havuzlar ihtiva eden ve üzeri anıtsal bir tonoz kemerle örtülü olduğu anlaşılan bir salonun ise hamamın "caldarium"u olduğu tesbit edilmiştir. Ayrıca binanın güney tarafında, külhanların üzerinde büyük bir su deposu ve suyun ısıtılmasını sağlayan bakır kazanları kapsayan bir mekân bulunmuş, yine bu tarafta büyük bir salonun ortasında bir havuz tesbit olunarak buranın bir "frigidarium" olduğu anlaşılmıştır.

2 — Neşriyatı hazırlanan batı Mozolesinin birçok kısımları desinatör Akif Dâî tarafından incelenmiş ve bunların röleleri yapılmıştır. Ayrıca ikinci avlunun deniz fasadının önünde açılan büyük bir tranşede bu fasada ait bir hayli mermer ve kumtaşı mimari parçaya rastlanmıştır ki bu yeni parçaların bu fasadın terkinde önemli bir rol oynayacakları aşikârdır. Bundan başka ilk avlunun propylon'unda büyük bir alınlık parçası elde edilmiş, avlunun arka odalarından birinin zemininde iyi muhafaza edilmiş bir mozayike rastlanmıştır.

3 — Müzede teşhir olunan bütün heykellerin fotoğrafları Dr. E. Rosenbaum tarafından yeniden çekilmiştir.

4 — Kazıdan önce Side'ye gelen ve orada bir müddet kalan restoratör mimar Dr. A. Machatschek "M" binası üzerinde incelemelerde bulunmuş ve büyük salondaki iki katlı sütun mimarisinin kısmen restore edilebileceği neticesine varmıştır.

ORD. PROF. DR. ARIF MÜFIT MANSEL

10 — Çandarlı Kazıları :

Çandarlı Kazılarına Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın idaresinde devam edilmiştir. Çalışmalar bu yıl da verimli olmuş, özellikle Attika nevi vazolardan güzel ve iyi korunmuş örnekler bulunmuştur. Bunlar arasında siyah figürlü attika ayaklı kâselerinin en eski nevi olan komast kylixlerinden güzel bir örnekle, 1961 yılı kazılarında bir eseri bulunmuş olan "Heidelberg Ustası"nın yeni bir kylix'i meydana çıkarılmıştır. Attika nevi vazolar arasında VI. yüzyılın ikinci yarısına ait üzerleri çeşitli figürlerle tasvirli ve aynı atölyenin eseri dört güzel tabak ayrıca anılmağa değer.

1963 kazıları Chios nevi kadehlerinden yeni çok güzel örnekler vermiş olup bunlardan bir tanesinin üzerinde Trova savaşı efsanesinden Achilleus'un Troilos'u takibetmesi tasvir edilmiştir.

İdhal malı olan adı geçen eserler arasında Kuzey Ege kıyıları mamulâtı, Aiolis tipi geç oryantalizan vazolardan yeni güzel örneklerle yine yerli malı olarak geç ve jeometrik ve geç protojeometrik kaplar da elde edilmiştir.

Eserler İstanbul Müzesine teslim edilmiş ve Çandarlı Salonunda teşhire konmuştur.

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİNİN 1963 YILI ÇALIŞMA RAPORU

Basimevimiz bu yıl 1.989.866,55 liralık brüt hasılat yapmıştır. Diğer taraftan aşağıdaki çizelgenin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, Personel ve İşletme giderlerinde geçen yıla nazaran 345.993,81 liralık bir artış olmuştur. Bu artışlar normal olmakla beraber, atelyelerin saatlik maliyetlerine intikal ettirilmediğinden, diğer bir deyimle fiatlarımıza bir zam yapmadığımızdan, ciromuz bir yükselme kaydetmemiş, dolayısıyla de bu fark kâr oranımızı düşürmüştür.

	1962	1963	Artan fark	Eksilen fark
Amortisman	224.138,06	233.464,03	9.325,97	—,—
Personel giderleri	973.344,18	1.170.926,95	197.582,77	—,—
İşletme giderleri	330.034,24	469.119,31	139.085,07	—,—
Kâr	508.760,96	116.355,96	—,—	392.405,00
	2.036.277,44	1.989.866,25	345.993,81	392.405,00

Yukarıdaki çizelgeye göre gider ve kâr oranlarının geçen yıla nazaran mukayesesi şöyledir :

	1962	1963	Artan	Eksilen
Amortisman	% 11	% 11,73	% 0,73	
Personel giderleri	% 47,8	% 58,84	% 11,04	
İşletme giderleri	% 16,2	% 23,58	% 7,38	
Kâr	% 25	% 5,85	—	% 19,15
	% 100	% 100	% 19,15	% 19,15

Önümüzdeki yıl kâr oranının % 20 nin üzerinde olması için gereken tedbirler 1964 başından itibaren alınmıştır.

Basimevimiz, bu yılki kâr oranının düşük olmasına rağmen örnek Basimevi vasfını taşımakta devam etmiş ve gerek organizasyon, gerekse kaliteli iş yapma bakımından Türk matbaacılarına bir nevi okul olmuştur. İlerdeki yılların kâr ve kalite bakımından daha başarılı olacağına inanmaktayız.

T. T. K. BASİMEVİ YÖNETİM KURULU

Başkan
PROF. DR. ŞİNASİ ALTUNDAĞ

Üye
ORD. PROF. DR. AYDIN SAYILI

Üye
PROF. ABDÜLKADİR İNAN

Üye
ULUĞ İÖDEMİR

Basimevi Müdürü
GÖKMEN İÖDEMİR

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU YÜKSEK GENEL KURULU'NA

Sayın Genel Kurulca bizlere verilen denetleme görevini yapmak üzere Türk Tarih Kurumu ile Türk Tarih Kurumu Basımevi'nin 1963 yılı gelir - gider bütçeleri ve bilânçoları, defter kayıtları ile birlikte incelenmiş ve bu incelemenin sonuçları aşağıda sunulmuştur.

I — Türk Tarih Kurumu

1) Türk Tarih Kurumu'nun 1962 yılı bilânçosunda yazılı kıymetlerin 1963 yılının ilgili hesaplarına olduğu gibi geçirilmiş olduğu, harcamaların usulüne uygun ve Yönetim Kurulu kararına dayandığı,

2) 1.979.146, — lira tahmin edilen ve yıl içinde Kurum binası yatırımı için 500.000 lira eklenerek 2.479.146,— liraya çıkarılan 1963 yılı gelir bütçesinin 84.243,15 lira artış ve 1.033,63 lira eksiliş ile 2.562.355,52 lira olarak tahakkuk ettiği, 2.479.146, — lira olarak tesbit edilen gider bütçesinden 2.419.783,45 liranın harcadığı ve geri kalan 59.362,55 lirasının da arttırıldığı memnurlukla görülmüştür.

II — Türk Tarih Kurumu Basımevi

1) Basımevi'nin 1962 yılı bilânçosunda yazılı kıymetlerin 1963 yılının ilgili hesaplarına olduğu gibi alındığı, yıl içindeki işlemlerin yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütüldüğü tesbit edilmiştir.

2) Basımevi'nin 1963 yılı brüt geliri 1.989.866,25 liraya varmıştır. Bu gelirden, idare ve işletme giderleri ile gerekli amortismanlar ayrıldıktan sonra 116.355,96 lira net bir kâr kalmaktadır.

Kurum ve Basımevi kayıtları ile defterlerinin düzenli, işlemlerin bunlara uygun olduğunu, Yüksek kurulunuzun incelemesine sunulan 1963 yılı bilânçosu ile kâr ve zarar hesabının yine bu kayıt ve belgelere dayandığını arzeder, Kurum ve Basımevi Yönetim Kurullarının 1963 yılı hesaplarından aklanmasını Yüksek onayınıza sunarız.

Ankara, 21 Mart 1964

PROF. DR. HALİL DEMİRCİOĞLU
T. T. K. Üyesi

FAKİHE ÖYMEN
T. T. K. Üyesi

DR. HÂMİT KOŞAY
T. T. K. Üyesi

CAHİT SERTER
Türkiye İş Bankası Genel Müdürlüğü
Muhasebe Müdür Muavini